СӨЙ ГОМЕРНЕ, СӨЙ ХАЛЫКНЫ, СӨЙ ХАЛЫКНЫҢ ДӨНЬЯСЫН!

ДУСЛЫК

ОКТЯБРЬ РАЙОНЫ ХАЛЫК ГАЗЕТАСЫ
НАРОДНАЯ ГАЗЕТА ОКТЯБРЬСКОГО РАЙОНА

Газета 1931 елның 1 июленнән бирле чыга | №116 (7445) | 29 сентябрь, 1992 ел. СИШӘМБЕ | Бәясе 4 тиен.

Кичә Казанда Татарстан Республикасы Югары Советының уникенче чакырылыш XI сессиясе ачылды

„Өлкән кешеләр көнен әзерләү һәм үткәрү чаралары турында"

Берләшкән Милләтләр оешмасы Генераль Ассамблеясының кырык бишенче сессиясеннән 1 нче октябрьне Халыкара өлкәннәр көне итеп игълан итүе һәм Татарстан Республикасы Министрлар кабинетының 1992 елның 16 сентябрендәге «Өлкәннәр көнен әзерләү һәм үткәрү чаралары турында»гы карары нигезендә, район администрациясе башлыгы Ш.В. Кашапов махсус карар игълан итте.

Анда әлеге чарага предприятие, учреждение, оешма, колхоз-совхозлар җитәкчеләрен, җәмәгать оешмаларын тартып, 1 октябрьне өлкәннәр өчен чын кайгырту көне итеп үткәрү зарурлыгы турында сүз бара. Ана әзерлек барышында өлкән яшьтәге гражданнар өчен «Кайгырту» программасының үтәлешен тикшерергә, әлеге катлам кешеләренең тормыш дәрәҗәсен күтәрүгә юнәлтелгән чаралар күрергә, аларга мораль һәм материаль ярдәм күрсәтергә кирәклеге ассызыклана.

Карарда бу мөһим чарада катнашачак һәр оешманың —район хәрби комиссариаты, сугыш һәм хезмәт ветераннарының район Советы, социаль тәэминат бүлеге, монигай тыш район потребительләр җәмгыяте, район үзәк больницасы, культура бүлеге һәм башкаларның конкрет вазифалары ассызыклап күрсәтелә.

Югарыда телгә алынган карардан чыгып, районда бу көннең нинди конкрет чаралар белән билгеләнүен белешү максатыннан, без социаль тәэминат бүлеге мөдире Л. Н. Дилмөхәммәтовага мөрәҗәгать иттек.

—Өлкәннәр көнен әзерлек бездә байтактан бара. 25 сентябрьдә бу көнгә әзерлек һәм үткәрү буенча оештырылган комиссиянең утырышы булып үтте. Район Советы рәисе Е. К. Савинов җитәкчелегендәге бу комиссия Олкәннәр көнен тиешле югарылыкта үткәрү өчен зарур барлык аспектларга җентекләп тукталырга тырышты.

Аны өлкәннәр өчен чын кайгырту көне итеп үткәрик дисәк, аның буенча алар мәнфәгатен кайгырту, ихтыяҗларын канәгатьләндерү юнәлешендә эш алып бару кирәклеге нә басым ясалды. Бу атнада әчендә район больницасыннан күчмә бригада авылларга чыгачак, өлкәннәрне урында кабул итү, аларны дарулар белән тәэмин итү хәстәрен күрәчәк, мәктәпләр каршында оештырылган игелек отрядлары өлкәннәргә йорт эшләрендә булышачаклар. Социаль ярдәм хезмәткәрләренә үз кайгыртуларындагыдан өлкәннәргә аерым игътибарлы булу, аларга ярдәмне бермә-бер көчәйтү зарур. Бу атнада көнкүреш челәр— парикмахерларга урында ятучы, авыру, өлкән яшьтәгеләргә өйдә хезмәт күрсәтү, ятулык белән тәэмин итү конторасына бересе чиратта өлкәннәр ихтыяҗын канәгатьләндерү йөкләнде.

1 октябрьдә исә һәр оешма-предприятие, учреждение, һәр авыл советы үз өлкәннәрен өстәл артына җыячак. Алар өчен чәй табыны әзерләнәчәк, мөмкинлекләреннән чыгып, һәр оешманың финанс ярдәме күрсәтүе планлаштырыла, эшчеләрне тәэмин итү бүлекләренә алар өчен пакетлар әзерләү дә йөкләтелде. Инде социаль ярдәм күрсәтү бүлегендә исәптә торган пенсионерлар өчен —э алар 550 кеше—район потребительләр җәмгыяте продуктлар пакетлы әзерли. Культура хезмәткәрләре бу көнне агитбригада концертлары оештырып, урыннарда концертлар куячаклар.

Тагы шунысы мөһим: картлар көне—әле яңа чара, бездә аны үткәрү, тәҗрибәсе юк.

Шунлыктан ул һәр җирдә оештыручылар фантазиясеннән, мөмкинлекләреннән, күңел киңлекләреннән чыгып үзенчә баетыла, үзенчә үзгәртелә ала. Иң мөһиме, өлкәннәр үзләрен ташландык, кирәксез, ялгыз итеп тоймасыннар, җәмгыятьнең тулы хокуклы әгъзалары итеп сизсеннәр—безнең бурыч шушыннан гыйбарәт.

Владимир Илларионович Гаврилов гомерен терлекчелек белән күптәннән бәйләгән кеше.

Соңгы 30 елда ул товарлыклы -дуңгызчылык фермасында дуңгыз караучы булып эшли. Кулданы Елена Платоновна Матвеева белән үстерү группасында дуңгызлар карыйлар алар. Соңгы август аенда үз тәрбияләрендәге маллардан 386 шар грамм тәүлеклек үсеш алуга ирештеләр, ел башыннан исә бу күрсәткеч 320 грамм тәшкил итә.

Владимир Илларионович өчен бу—гадәттән тыш югары күрсәткеч дип санап булмый, еллар елында ул әйбәт нәтиҗәләргә ирешә. Сүз уңаеннан, Гавриловлар өчен терлекчелек —гаилә һөнәре ул. Хатыны Елена Ивановна товарлыклы сөтчелек фермасында бозаулату бүлегендә эшли.

Әнә шулай Гавриловларның тырыш хезмәте туган колхозларында аның көч куәтен, муллыгын арттыруга юнәлтелгән.

РӘСЕМДӘ: «Беренче май» колхозы дуңгыз караучысы В. И.Гаврилов.

Кызу эш чоры

XXI партсъезд исемендәге колхозның 180 гектар мәйдан билгән чөгендер участогында бүген кызу эш кайный. Механизаторлар, чөгендерчеләр табигать көйсезлекләренә бөтен осталыкларын каршы куйлар. Хуҗалыкта шикәр чөгендере игү буенча механикалаштырылган 4 звено эшли. Звено җитәкчеләре Рөстәм Нуруллин, Хәлим Кашапов, Рәфикъ Гыйззәтов, Илһам Зыятдинов, РКС-6 чөгендер казу комбайнында тырыш хезмәт куйлар. БМ-6 яфрак урыгыч агрегатларында эшләүчеләр Равил Ибраһимов, Рәшит Зарипов,Азат Гыйниев, Рөстәм Хәйруллин да әйбәт күрсәткечләргә ирешәләр. Чөгендерне комбайннан кагатларга ташу Хәсән Гатауллин, Рәис Вафин, Нияз Кәримов һәм Рәфис Исмәгыйлевка йөкләнгән. Чөгендер алу механикалаштырылган булса да хатын-кызлар хезмәтеннән башка үтми, әлбәттә. Колхозчылар Миңнегөл Шарәпова, Газия Сабирова, Зариф Фәссахов, Надия Нәбиуллина, Гөлнур Нуретдинова, Мәдинә Касыймова, Фәния Рәхмәтуллина, Шакирә Нәбиуллина бу хезмәтне ничә-ничә еллар башкаралар инде. Учреждение хезмәткәрләре, мәктәп укучылары да басуда, алар татлы тамыр алуда булышалар.

Чистартылган чималны тиз арада заводка озату турында да кайгыртыла. Шоферлар —КамАЗ машинасында Җәүдәт Мирзаханов, ГАЗ-53 машинасында Хәлим Хәсәнов, Александр Секретов, Риз Кәримов, Рөстәм Мортазин, ЗИЛ-150 машинасында Җәүдәт Вафин һәм Әлмәттән командировкага килгән 3 машина көнә шул эш белән мәшгульләр.

Н. РӘХМӘТУЛЛИН.
колхозның баш агрономы.

◆ *Урынлы сүз*

Реклама җитми

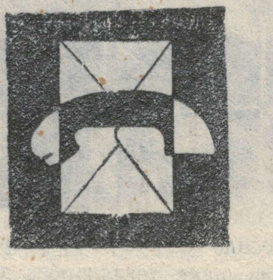

Район газетасының шимбә санын кулыма алсам. «Игътибар: ярминкә» дигән язмага күзем төште. Бәй, бүген бездә ярминкә булган икән бит! Ул иртәнге сәгать 6 да башланган. Ә гаҗит көндезге 2 дә килде.

Укыйм да уйлыйм: кичкиләсе газетага иртәнге чара турындагы белдерүне бирергә ике акыллысының башына килгә икән?

Соңыннан сорашып белдем: чыннан да, ярминкәгә дип кибетләр чыккан, әмма сатып алучылар гына бик аз булган, диделәр. Әллә халыкка берни кирәкмәгәннән шулай булган дисезме? Вакытында белмәгәнлектән бит ул. Берәү игълан бирергә вакыт тапмаганлыктан шулай изге эш мәгънәсен югалта. Мондый хәлләр, кызганычка каршы, еш кабатлана. Минем тәкъдимем бар: гомуми халык өчен оештырыла торган чараларны уавакытында уткәрү белдерү, кызыктырырлык итеп хәбәр итәргә дә иренмәскә кирәк. Газета аша гына түгел, шәһәр урамнарына белдерүләр элү дә зыян итмәс. Реклама зур нәрсә бит ул.

Л. САФИНА.
Норлат шәһәре.

БЕЗГӘ ЯЗАЛАР

Кайчан чистартылыр?

Шәһәр урамнарына асфальт түшәгәч, тротуарлар салынгач, шәһәрнең иде халык. Чиста, такыр юлдан йөрербез, дип уйлаганнар иде. Әмма чисталаң йөрер өчен юлны сипрак булса да чистарту кирәк икән бит әле. Ә менә Дружба урамындагы тротуар, бичара, туган көненнән бирле дә кеше кулы күргәне юк. Шулай була калса, тагы берәр елдан мамонт сөяге кебек, аны казып эзләргә калмагайдыры.

Шулай да, аны чистарту өчен җаваплы оешманы бик беләсебез килә. Кемнәр икән алар?

И. ПЕТРОВ.
Норлат шәһәре.

Хакы нигә түбән?

Безнең авыл Самара өлкәсе чигендә тора. Шуна без республикабыздагы бәяләрне дә, күрше өлкәдәгеләрне дә бик белеп торабыз. Еш кына аның «рәхәтен» дә иң әлек без татыйбыз. Әлеккеге елларда суган тапшырганда аптырап калабыз: бездә суганны бер бәягә алалар, андагы—икенче тапкыр диярлек кыйммәтрәк бәягә. Әле җитмәсә, продукцияне районнан чыгармаска дип әмер дә бирелә. Бу очракта ничек тыярга мөмкин инде халыкны: ул ничек табышлы, шулай эшли.

Быел бәрәңге белән дә хәл шулай килеп чыкты. Күршеләр килограммы 7 сумнан җыйганда, безнекеләр 5 сумнан алалар. Әлбәттә, хәлле кешеләр продукциясене ничек тә кыйммәтрәк урнаштыру җаен карыйлар, ә тагы шул карт-коры, ярдәмсезләр генә арзан хакка тапшыралар. Бу гаделме инде?

Зирекле авылы халкы.

Профсоюз тормышы

Активлыкны замана таләп итә

400 дән артык колхоз членын берләштергән Ульянов исемендәге колхозның профсоюз оешмасы агропромышленность комплексына керүчеләр арасында актив, сугышчаннардан саналып килде. Колхозчыларга нормаль хезмәт шартлары тудыру, техника куркынычсызлыгын тәэмин итү, работникларны социаль яклау мәсьәләләре бүген дә профкомның игътибар үзәгендә.

—Бүгенге көндә профсоюзлар хезмәт кешесе турында аеруча кайгыртырга тиешләр дә,—ди профком рәисе Гайнетдин Могайнетдинов, замананың катлаулы чагын исәпкә алып.—Шуңа күрә колхозчыларны кызыксындырган мәсьәләләрне вакытында хәл итәргә тырышабыз.

Бу уңайдан ул күрелгән чараларга да тукталып уза. Әлеге кадәр, ягъни чөгендер казуга керешү алдыннан звенолар оештыру мәшәкатьләре белән мәшгуль булганнар. Идарә утырышында, профсоюз комитеты рәисе катнашында, чөгендерчеләр хезмәтенә түләү мәсьәләсе каралган, хәл ителгән. Алда да бурычлар аз түгел. Маллар җәйләүдән кайткан җиргә сәламәтлек комплексын хәзерләп куясы бар. Бүгенге көндә социалистик ярыш телдән төшеп калса да, биредә аны да онытмыйлар. Урак һәм башка кампанияләр чорында җыючыларне бүләкләү кулланыла. Туңга сөрүчеләрне тукландыру мәсьәләсе дә профком игътибарыннан читтә калмый.

Гомумән, профком хезмәт кешеләренә эш, ял итү өчен таләп ителмәгәннәрне булдыруны күз уңында тота. Профком рәисе принципиаль, колхозчылар интересын яклап чыга. Һәм, әйтергә кирәк, һәр мәсьәләдә колхоз идарәсе белән уртак тел таба.

—Шулай да профком эшчәнлегенең сүлпәнләнүе, күбесенчә көндәлек мәшәкатьләргә кайтып калуы сер түгел,—ди Гайнетдин Кыямович.—Һәм бу безнең колхозда гына дип уйламыйм.

Һәм ул хак. Соңгы вакытта профсоюзлар үзләренең сугышчанлыкларын күпкә киметтеләр. Ә халыкны, авыл кешесен борчыган проблемалар күп.

Хәзер халык күңелендә идеологик бушлык барлыкка килде. Элек нәрсәгәдер ышанган, көткән булса, ул идеаллар юкка чыкты. Анысы бер хәл, базар мөнәсәбәтләренә күчү крестьян күңеленә шом, билгесезлек салды. Киләчәк нинди булыр? Алда безне ни көтә? Профсоюз членнары белән фермада, җәйләүдә, мастерскойда яисә басуда очрашсаң да нәкъ шул темага сүз кузгала. Профком рәисе бу мәсьәләдә үзе дә күп нәрсәдән хәбәрдар түгел, радио, телевидениедән ишеткәнен, газеталардан укыганын гына әйтә ала. Анда исә фикерләр төрле, кайсы ышанычлы, нигезле, реаль чынбарлыкка тәңгәл килүен аеру кыен. Бу актуаль темага профсоюз активистларын укыту, өйрәтү оештырылса, бәлки күп нәрсә ачыкланыр иде.

Профкомны һәм барлык колхозчыларны борчыган икенче нәрсә дә бар: ул хуҗалыкларының киләчәк язмышы. Бүгенге крестьян аерым хуҗалык итәргә күнекмәгән. Хәер, моның өчен шартлар да тудырылмаган әле. Шул сәбәпләр аркасында авылда фермерлек хәрәкәте үсеп алмый да. Ульянов исемендәге колхозда да бу шулай. Ә колхозларны таркату турында сүз торган саен көчлерәк яңгырый. Җир кемнеке, кемгә булыр? Без ни эшләрбез? Профком рәисенә, башка җитәкчеләргә дә шундый эчтәлекле сораулар гел бирелә бүген. Тик алар җавапсыз кала, чөнки профкомда да белмил[...] тәгаен әйтә алмыйлар.

Хәер, бүген башка х[...] җалыкларда да шул[...] алда ни буласын, җ[...] кемгә тиясен әйтә алмы[...] лар. Әмма, безнеңчә, н[...] ңел төшенкелегенә бир[...] леп утыру гына дөр[...] булмас. Кем эшкәрт[...] җиргә шул хуҗа булыр[...] тиеш. Профсоюз комит[...] тына читтән күрсәтм[...] өйрәтү көтмичә, эш[...] шул юнәлештә алып б[...] рырга, көндәлек мәш[...] катьләр белән беррәтт[...] колхозчыларга шуны т[...] шендерергә кирәк. [...] юнәлештә Ульянов исе[...] мендәге колхоз профсою[...] комитетына, профгрупп[...] ларына да эш җитәрле[...] Һәм тагын бер нәр[...] ачык: сүлпәнләнеп тор[...] торган вакыт түгел, проф[...] союз оешмаларыннан [...] активлык таләп ителгә[...] замана бүген.

Р. АЙЗАТУЛЛИН.

Кем гаебе бу?

(Фотогаепләү)

Ышансагыз—ышаныгыз, ышанмасагыз—юк, әмма бу фоторәсемдә район үзәк шифаханәсенең балалар бүлеге сурәтләнгән.

Сүз дә юк, кешенең теләсә нинди шартларга җайлаша ала торган асыл сыйфаты бар. Әмма, сабыйларны, бигрәк тә авыру сабыйларны шушындый шартларда күрү күңел әрнеткеч хәл бит. Монда терелү турында сүз алып бару мөмкин түгел. Ирексездән: «Кем гаебе бу?» дигән сорау туа. Нәкъ менә шушы сорау белән без район үзәк шифаханәсенең баш табибе З. А. ШАБАЕВка мөрәҗәгать иттек. Ул менә нәрсә дип җавап бирде:

—Авыру балаларны вакытлыча, ремонт чорына гына дип алар өчен җайлаштырылмаган бинага (элекке неврология бүлегенә) күчергәндә беребез дә моның елдан артыкка сузыласына исәп тотмаган идек. Чөнки шифаханә администрациясе әлеге ремонтны тиз башкарып чыгу өчен үзеннән торганның барысын да эшләде: эш өчен кирәкле материалларның һәммәсен булдырдык.

Ә инде балалар бүлеген вакытлыча гына күчереп тору өчен безнең бүтән һичнинди мөмкинлегебез юк. Җитмәсә әле тудыру бүлеге белән дә хәлебез бик мөшкел. Бу бүлектә инде капиталь ремонтны тәмамладык. Хәзер линолеум җәясе калды. Әмма оста юк. 53 нче төзү-монтаж идарәсеннән 2 көн килеп эшләделәр дә, кабат күренүче булмады. Бөтен бәла да шунда: беркем дә безгә кире какмый, әмма бер яктан да ярдәм дә сизмибез.

Шифаханәнең генподрядчысы «Татжилгражданстрой»ның ремонт төзелеш участогы булуын ачыклагач без әлеге оешманың начальнигы С. Г. МӨЛЕКОВка мөрәҗәгать иттек. Түбәндә аның җавабын урнаштырабыз.

—Узган елда ремонт башланыр алдыннан барлык төзү оешмаларына билгеле бер задание бирелгән иде: кемдер буяу эшләре, кемдер үткәргечләр буенча, кемдер идән һәм рамнарны ремонтлау өчен җавап бирергә тиеш иде. Әмма чынлыкта бу эшләрнең барысын да безгә генә башкарырга туры килде.

Шифаханә бит безнең өчен бердәнбер объект түгел. Мәктәпләр, балалар бакчаларын ремонтлау да безнең өстә. Дөрес, без шушы көннәрдә генә шифаханәнең баш табибе белән очрашып сөйләштек, бөтен мәсьәләләрне урында тикшердек һәм шифаханәнең тудыру бүлеге 1 октябрьгә өлгерер дигән уртак фикергә килдек. Бераз гына соңрак: октябрьнең 20ләре тирәсендә балалар бүлегендә дә эшне төгәлләрбез дип ниятлибез.

Җитәкченең үз сүзен җилгә очырмавына ышанып калабыз. Һәм балаларның да тиздән яхшырак санитар шартларда дәвалануын күрергә өметләнәбез.

Н. Квашнина фотолары.

Тел—рухи дөнья көзгесе

Балаларда туган телгә мәхәббәт, татар халкының культурасын, телен, мирасын, гореф-гадәтләрен, традицияләрен пропагандалау, бүгенге көндә балаларны татар халкының чын киләчәге булырлык итеп тәрбияләү өчен безнең мәктәптә класстан тыш күп кенә чаралар үткәрелә. Тел-әдәбият, әдәбият-китап атналыклары—шуларның берсе. Бу атналыкларда туган телгә багышланган иртәләр, шигырь бәйрәме үткәрелә. Тукай әсәрләреннән инсценировкалар күрсәтелә, һәр класста бөек шагыйрьнең тормыш юлын һәм иҗатын тирәнтен өйрәнүгә зур игътибар ителә. Һәр елны аның туган көнендә «Туган тел» иртәсе уза. Мәктәптә татар китабының 270 еллыгына багышлап «Китап—халык тарихы елъязмасы» дигән кичә булды. «Тел—рухи дөнья көзгесе» темасына телдән журнал чыгарылды һәм башка чаралар да оештырылды.

Мәктәптә татар язучыларының әсәрләрен сәхнәләштерүгә дә зур игътибар бирәбез. Драма түгәрәгенә йөрүче укучылар көче белән М. Харисовның «Тук башак җиргә иелә», Г. Нәбиуллинның «Инициатива», Г. Зәйнәшеваның «Көмеш чиләк», Т. Закировның «Бабай һәм малай», Ф. Хөснинең «Кабак» һәм башка әсәрләре күрсәтелде.

Берничә еллар инде халык авыз иҗатына багышланган «Болгар» фольклор ансамбле эшләп килә. Бу коллектив мәктәптә, авыл культура йортында, хәтта район масштабында чыгыш ясап, җиңүче урыннарны яулады[...]

«Алтын җирдән таб[...] ла, акыл—китаптан»,—[...] дигән халкыбыз. Ата-б[...] баларыбыз әнә шула[...] борын-борыннан укуны[...] әһәмиятен аңлап, китап[...] лар язуга, аны бастыруг[...] һәм таратуга күп кө[...] сарыф иткәннәр.

Безнең мәктәпнең ки[...] тапханәсе бай һәм анд[...] балаларның яраткан ап[...] лары Раҗия Гыйниятул[...] лина эшли. Раҗия Нурга[...] леевна балаларда китапк[...] мәхәббәт тәрбияләүгә зу[...] көч куя: әкиятләр кич[...] ләре, китап укучылар[...] конференцияләре җанлы[...] үтә, юбиляр язучыларга[...] бюллетеньнәр чыгарыла.

Милли мәктәпләрдә ан[...] телен өйрәнүгә игътибар[...] артты. Шулай да тиешле[...] максатларга ирешү өчен[...] мөмкинлекләр җитәрлек[...] түгел. Дәресләр үткәрү[...] өчен плакатлар, таблица[...] лар җитешми, булганна[...] рының да сыйфаты начар[...] Шунлыктан укучыларны[...] күп вакыты аларны кул[...] дан хәзерләүгә китә, ягъ[...] ни эшне оештыруга сарыф[...] ителә. Класстан тыш уку[...] өчен программа нигезен[...] дә кирәкле әдәби әсәрләр[...] җитешми. Бу хакта педагогик киңәшмәләрдә, шул[...] исәптән август конферен[...] циясендә дә ел саен сөй[...] ләнә, тик хәл генә үзгәр[...] гәне юк.

Социологлар фикеренчә, милли хис мәхәббәт[...] хисеннән кала икенче[...] урында тора. Без дә балаларда шул хисне уятыр[...] өчен зур тырышлык куеп[...] эшләргә тырышабыз.

Р. ГАЛЛӘМОВА,
Колбай Мораса урта мәктәбенең тәрбия эшләре буенча директор урынбасары.

● Татарстан тарихыннан

Казанда янгыннар

Казан элек агач шәһәр иде һәм анда янгыннар еш чыкты. XVI гасырдан алып XIX гасыр ахырына кадәр биредә 12 бик зур янгын булды.

Моннан нәкъ 250 ел элек, 1742 елның августында, янгын Петропавел соборыннан башланып китте. Ивановский монастыре һәм шәһәр кунакханәсе янды.

Ә 7 елдан соң Татар бистәсеннән башланган янгын шәһәрнең таулы өлешенә кадәр килеп җитте. Кремльдәге Благовещенский соборы, губернатор йорты һәм башка күп биналар юк ителде.

1815 елның җәендәге коточкыч фаҗигә өч айга сузылган корылыктан соң килеп чыкты. Шәһәр генә түгел, тирә-яктагы авыллар да ут эчендә калды. Каты җил ялкын өермәсен еракларга таратты, шәһәр йортлары сигез чакрым киңлектә яндылар. Башка биналар белән бергә, губерна идарәсенең зур архивы янып бетте, җирле тарихка караган кыйммәтле күп документлар харап булды.

Шәһәр кешеләренең хәтерендә күп дистә еллар буена сакланган зур һәлакәтләр китергән янгын моннан 150 ел элек — 1842 елның 24 августында чыкты. Ул Проломный урамында, сәүдәгәр Шербаков йортында башланды. Янгыннан соң Казан хәрабә хәлендә кала: 1309 йорт юкка чыга, әмма университет һәм аның бәя биреп бетергесез китапханәсе саклап калына. Театр да яна, артистлар кулга эләккән барлы-юклы киемнәрдән урамга йөгереп чыгалар. «Янган театр артисты кебек киенгән» дигән әйтем әнә шуннан башланып китә. Янган шәһәрне ташлап киткән «Казан ятимнәре» (Казанские сироты») Россиянең барлык почмакларына тарала. Бу әйтем шулай ук халык телендә бүген дә йөри.

1874 елда суүткәргеч корылгач кына шәһәрне бөлгенлеккә төшергән янгыннарга чик куела.

Шулай да тарих безне нык кисәтә: уяу булыгыз, янгыннан сакланыгыз!

Татарстан яңалыклар агентлыгы (ТАҢ)

Аның урак өсте

Аның белән без кызу урак өстендә, мәһабәт «ДОН»нарның «Комбайн» колхозында гәрләтеп иген суктырган чагында очраштык. Очрашуны кызыксынып көттем, чөнки колхоз белгечләре җыелма отряд турында сөйләүне нәкъ аның турында сүздән башладылар. Анда бер алтын куллы мастер-көйләүче бар, теләсә нинди өметсез техникага җан кертә, диделәр. Колхоз «ДОН»ын да ул аякка бастырды, әле кичә генә Синдряков кустыннан техниканы көйләп кайтты, гомумән, алтын бәясе кеше ул Чендарев, диделәр.

Чендарев, Чендарев. Нинди таныш фамилия дисәм... Бәй, 99 нчы СПТУда төзелеш буенча инженер Виктор Иванович икән бит ул! Шул үзе, бары какча йөзе кояшта тагы да ныграк каралган, йөзендә эшлеклелек, хәрәкәтләре җитез... Ничек итеп килеп чыккан ул җыелма отрядка?

— Ә мин беренче көннәрдән диярлек алар белән инде, — ди Виктор Михайлович. Шулай икән шул. Җыелма отрядка гына түгел, районның бөтен «ДОН»нарына да хезмәт күрсәтә икән Виктор Иванович. Юк, тагы ялгышабыз: районда гына түгел, күрше Әлки, Чирмешән, Аксубай районнарына, Самара өлкәсенә дә чакырып алып китәләр аны. Эш шунда: яңа «ДОН»нардагы төзексезлекләрне бетерергә сәләтле (гидравлика буенча бигрәк тә) белгечләр районда гына түгел, тирә-күрше районнарда да бармак белән генә санарлык. Шуларның берсе — бәлки, иң карусызы, иң җиңел сөяклесе, иң ярдәмгә әзер торучысыдыр — Виктор Иванович. Чөнки ул училище каршында «ДОН» комбайнчыларын әзерләү буенча оештырылган группаларны җитәкләде, ничә ел инде теоретик белемен практик тәҗрибә белән баетырга өлгерде. Техникага мәхәббәте, аның һәр төрен бик әйбәт белүе — һөнәреннән килсә (ул 1976 елда Бөгелмә индустриаль-педагогик техникумын тәмамлаган кеше), ярдәмчеллеге — әлбәттә, холык-фигыле сыйфаты. Гадәттә аның кебек универсаль белемле кешеләр үз дәрәҗәләрен бик белеп, ялындырып кына эшләүчән булалар. Ә Виктор Иванович андый гадәтне сөйми.

— Эштә дә бик башкаручан, дисциплиналы, хезмәтен ярты-йорты гына башкара торганнардан түгел, — ди СПТУның уку-укыту эшләре буенча директор урынбасары М. Х. Зәйдуллина. Элегрәк бит Виктор Иванович производствога өйрәтү мастеры булып эшләде. Ул эш аңа аеруча нык ошый иде. Дөресрәге, заманча, куәтле, акыллы техниканы күргәч күзләре янып, очкынланып киткән авыл малайлары бик охшый иде аңа. Үз белемен алар күңеленә ярып салырдай булып аңлата белгәнгәме, кече күңеллелеген сизепме, аның тирәсенә малайлар бик тиз җыелалар иде.

Виктор Иванович бүген аларның күбесен иген басуларында очратып балаларча шатланды. Күпме кадр әзерли СПТУ район өчен, күпме игенче тәрбияли — бу бит бик зур нәрсә. Шуңа да тизрәк яңа училище бинасын файдалануга тапшырасы, омтылышлы яшьләр өчен тагы да зуррак мөмкинлекләр тудырасы иде.

Училище коллективы ничә ел инде шул уй, шул теләк белән яна, Виктор Иванович та өченче ел бик үк «мәрхәмәтле» булмаган төзелеш буенча инженер йөген тарта. Хәзер яңа объектлар тирәсендә дә нәкъ «урак өсте» — торак йортлар, гараж, котельнялар менә-менә файдалануга тапшыру алдында торалар. Виктор Иванович янә «урак»ның иң мәшәкатьле, иң ыгы-зыгы уртасында. Күрәсең, аңа шундый урактан-уракка яшәү язмышы насыйп? Шундый эрудициясе, техник белеме белән төшемлерәк һәм тынычрак эш табарга да уйламыймы икән?

— Мин монда күнгән инде, күчеп йөрисем килми, — ди Виктор Иванович.

Димәк, шундый тормыш аның күңеленә хуш килә. Ә янәшә эшләүчеләргә, аның белән аралашучыларга Чендаревның шундый эшлекле холкы бик хуш килә. Бу начар гармония түгел, шулай бит?

С. ХӘЙРУЛЛИНА.

Гөлсинә Минхәерова мәктәпне тәмамлагач, бик күп яшьтәшләре кебек, авылдан китәргә булды. Әти-әнисе дә каршы килмәде. Кызларына шәһәрдә яшәве җиңел булыр дип уйладылар, күрәсең. Куйбышевта бер заводка урнашты, анда берничә ел эшләде,ияләште дә кебек иде. Әмма өйгә, Кизләү авылына кайтасы килү теләге беркайчан да күңеленнән чыкмады һәм ул әти-әнисе янына еш кайтып йөрде. Башкача булуы да мөмкин түгел, туган як, ата-ана йорты һәркемне үзенә тарта. Аннан ни сәбәпледер, шәһәр ризыгы да, кала егетләре дә Гөлсинә күңеленә һич ятмый. Ә биредә, авылда аны терлекче булып эшләүче Наил күзәтеп йөри. Эш сөючән чибәр егет Гөлсинәнең үзенә дә ошый. Шулай итеп, алар өйләнешергә булалар. Гөлсинә шәһәр тормышын ташлап кайта. Балачактан ук таныш фермага эшкә керә. Хәзерге вакытта «Чишмә» к-зында яшь бозаулар карый. Үзенә йөкләтелгән эшне яратып башкара. Бозаулардан әйбәт артымнар ала. Гаиләләрендә 3 бала тәрбиялиләр. Гаиләдә дә, хезмәттә дә олы бәхет һәм уңышларны юлдаш итеп яшиләр алар.

● *Яңалыклар*

Бакча киңәя

«КОНДЫРЧА» КОЛХОЗЫ. Хуҗалыкта яшелчә бакчасы колхоз оештырылган көннән бирле эшләп килә. Соңгы елларда аңа игътибар бермә-бер артты. Хәзер бездә бакча 8 гектар мәйдан алып тора, икенче ел инде анда яшелчәчелек бригадасы бригадиры Минаҗетдин Галимов җитәкчелек итә. Аның кул астында Татьяна Морадыймова, Хөрия Гомәрова, Чәчәк Яһудина өстәлләребезгә бик тансык яшелчәләр үстерәләр.

Бакчадагы һәрбер эш колхозның баш агрономы Айдар Бикиниев белән киңәшеп, аның күрсәтмәләрен күздә тотып эшләнелә. Аеруча кызу эш чорында даими эшләүчеләргә тагы ярдәмче апайлар кушыла. Ә эш җиңелләрдән түгел, яшелчә бик тәрбияне ярата торган культура ул. Вакытында утырту, су сибү, төпләрен йомшарту, корткычлардан саклау — һәммәсе тиешенчә, үз срогында башкарылганда гына уңай нәтиҗә бирә. Ә уңыш нәтиҗәләре начар түгел. Яшелчәчеләр быел 132 центнер аш чөгендере, 100 центнер кишер, 1 тоннадан артык помидор җыеп тапшырдылар инде. Шәһәр халкына 15 тонна кәбестә дә сатылды.

Хәер, әле бу эш — 5 гектарлы җирдән кәбестә уңышын җыярга иртәрәк әле. Шунысын да әйтергә кирәк: бакчачылар яшелчәләрне һәртөрле химикатлар белән эшкәртергә тырышмыйлар, аны чиста килеш, табигый юл белән корткычлардан саклауны хуп күрәләр.

Киләчәктә бригаданың планнары бик кызыктыргыч. Быел алар анда 6 мең төп карлыган куагы утыртырга, шулай итеп, бакчаны яшелчә генә түгел, җиләк-җимеш бакчасы да итәргә телиләр. Хәзер участокка черемә чыгару бара, якын көннәрдә ул сөрелеп, үсентеләре утырту башланачак.

Х. РӘХМӘТУЛЛИН,
профком рәисе.

● Бер колхоз хәбәрләре

ОЗАТАСЫ ГЫНА КАЛДЫ

Көзге мөһим эшләрнең берсе — шикәр чөгендере алучыларга быел табигать матур көннәр бирде. Шуңа кырда эшләр тоткарлыксыз барды, тиз үрчеде. 24 сентябрьдә безнең «Знамя Октября» колхозында татлы тамыр алуны казу тулысынча төгәлләнде. Колхозчылар 7 мең центнең чималны шикәр заводына озатырга да өлгерделәр инде.

Казылган чималны чистарту һәм озату дәвам итә.

ЯЗЫЛУ БАРА

Быел күп газета-журналларга язылу бәясе тешенне сындырырлык. Ә менә район газетасының бәясе әлегә киң катлам укучыларны да куркытмаслык. Шуңа да Елаур элемтә бүлекчәсендә аңа 111 кеше язылырга өлгерде инде. Газетага язылу дәвам итә. Без аны индивидуаль тәртиптә дә, гомуми исемлек буенча да алып барабыз. Соңгысы халык өчен бигрәк тә уңайлы. Ышанабыз, район газетасын укучылар саны быел кимемәячәк, киресенчә, ул әле гадәттәгедән дә артыграк булырга охшый.

Ф. НЕМОВА.

«Чаян» журналы бездә кунакта

Мөхтәрәм укучылар!

Менә Чаянга да 70 яшь тулды. Киләсе 1993 елда без шушы юбилейга лаек журналлар гына чыгарырга җыенабыз. Еллар кырыс булса да елмаюны онытырга исәбебез юк һәм сезгә дә онытырга ирек бирмәбез. Беренче ярты еллыкта елмаюның хакы нибарысы 132 сумга төшәчәк.

Ә журналларның индексын хәтерлисездер дә әле:

татарчасыныкы—73488
русчасы—73489.

Юбилей елы сезнең белән бергә үтсен, кадерле дуслар!

ЧАЯН.

ЙӨГЕРЕК МӘЗӘКЛӘР

Авылга корреспондент килә һәм бер колхозчы апайдан:

—Сезнең рәисегез үзгәртеп коруда әйбәт эшлиме?—дип сорый.

—Бик әйбәт. Барысын да үзгәртеп корды инде.

—Ә зоотехнигыгыз?

—Ул да үзгәртеп бетерде.

—Ә агрономыгыз?

—Аныс өлгермәде, бурасына агач җитмәгән.

Маде ин...

Рәдиф, солдат гадәте белән, кичтән үтүкләп куйган киемнәрен киде дә, беренче мәртәбә эшкә чыгып китте. Станциядә автобустан чыгуга аның иске дуслары очрады. Кайсы кочып, кайсы җилкәсенә сугып, кайсы бармак очлары белән генә учына «чәп» итеп исәнләштеләр. Рәдифкә бер-бер артлы сораулар ява башлады:

—Кайттыңмы?

—Бөтенләйгәме?

—Кайда хезмәт иттең?

—Нинди гаскәрдә? Кем булып?

Бераздан егетләрнең күзе Рәдифнең чалбарына күчте. Берсе тотып, икенчесе тартып карый.

—Таза! Шәп!

—Вак атлатып, капрон җеп белән тегелгән!

—Клеш. Фирма!

—Кайдан таптың? Ничә сум ташладың?

—Индийскимы?

—Әйттең сүз! Маде ин США булса ни әйтерсең?

—Әйдә бәхәс—маде ин һингар!

Рәдиф, сәгатенә карап алды да, Гагаринча елмаеп, әйтте дә салды:

—Егетләр, ашыгам. Кичә эшкә урнаштым. Бу «джинсы»ны складтан бирделәр, бушка. Маде ин Кукмара, менә дигән Спецовка!

СӘЕР ТӨШ

Төшендә күреп уянды Фәхри: кемдер бөрәү касыгына төртә, имеш. Күзен ачып караса, бәрәкалла! Янәшәсендә көнҗәлә башлы хатын-кыз йоклап ята. «Әллә саташам инде юкса?» —дип уйлады Фәхри һәм яңадан күзләрен йомды. Янәдән ачып карады: вак-вак кына мышнап йоклый кыбырсык. «Тынычланырга кирәк бераз—узар»,—дип, үз-үзен юатмакчы булды, ләкин саташуы узмады.

—Әәк шулаймы әле син, пәри азгыны!.. Әәгузе билләһи...

Фәхри белгәннәрен укый-укый урыннан сикереп торды да пәрине җилтерәтеп ишектән чыгарып ыргытты. Үзе шунда ук ятып йокыга китте.

Иртән идәндә тузгып яткан хатын-кыз күлмәген, оек-яулык ише чүпрәк-чапракны җыеп, чүп савытына чыгарып салды да, караватына утырып, тирән уйга калды:

—Керсә керә бит шундый сәер төш!.

УКУЧЫБЫЗ МӘЗӘК СӨЙЛИ

Әтисе улыннан болай дип сорый:

—Мәктәп көндәлегең кайда?

—Аны Инсаф сорап торды, әтисен өркетмәкче була!

А. ДЬЯЧЕНКО.
Кореневск шәһәре.

Сәүдә училищесында имтихан бара.

—Килограмм күпме була?

—Пакет белән 800 грамм.

АНЖЕЛА.
Краснодар шәһәре.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

СИШӘМБЕ
29 СЕНТЯБРЬ

ТАТАРСТАН КАНАЛЫ

7.00—8.00 «Чулпан».
18.05 «Барысын да белергә телим». Киножурнал.
18.15 Консерваториянең Зур залында.
19.00 Татарстан.
19.30 Әлли-бәлли-бәү.
19.40 ЮС сессиясендә.

ОСТАНКИНО КАНАЛЫ

6.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00 Яңалыклар.
6.20 Иртәнге гимнастика.
6.30 Иртә.
8.50 Мультфильм.
9.20 «Байлар да елый».
10.05 Футбол күзәтүе.
10.35 Концерт.
11.00 «Мин дә Себердә яшәдем».
11.30 «Тормыш ваклыклары». 1 серия.
12.20 «Галиҗәнап адъютанты». 1 серия.
13.30 «Мәхәббәт формуласы». Нәфис фильм.
15.25 Эшлекле яңалыклар хәбәрчесе.
15.40 «Адам Смитның акча дөньясы».
16.10 Блокнот.
16.15 Уолт Дисней күрсәтә.
17.05 «Сәмәрканд».
17.15 Балалар телевидениесе ассоциациясе.
18.20 «Останкино» күрсәтә...
18.50 Мультфильм.
19.00 «Байлар да елый».
19.45 Миниатюра.
20.00 «Тема».
20.45 Тыныч йокы, нәниләр.
21.40 «Көл». 1 серия.
23.00 «Хәрби ревю».
23.30 Телефильм.
00.00 Яңалыклар.
00.25 «Майямидан ярātып».
00.55 «Узып баручы җәй чыңы». 1, 2 серияләр.

«РОССИЯ» КАНАЛЫ

8.00, 14.00, 20.00, 23.00 Хәбәрләр.
8.30 Эшлекле кешеләр вакыты.
8.50 Хакыйкать мизгеле.
11.55 «Кингсайз». Нәфис фильм.
13.40 Крестьян мәсьәләсе.
14.20 Россия Конституция суды залыннан.
16.00 Телебиржа.
16.30 Мульти-пульти.
16.55 Док. фильм.
17.15 «Рост» студиясе.
17.45 Там-там хәбәрләре.
20.30 Санта-Барбара.
21.20 «Россия өчен кәгазь».
21.45 «Дөнья мәдәният аша».
22.00 «Мин—атылган ук».
22.20 «Аз есмь».
23.20 Спорт каруселе.
23.25 Конституцион суд залыннан.
23.55 «Околесица» кабаресы.
00.55 «Моцертеум» ансамбле уйный.

ЧӘРШӘМБЕ
30 СЕНТЯБРЬ

ТАТАРСТАН КАНАЛЫ

7.00—8.00 «Чулпан».
18.05 Мультфильм.
18.15 Шигърият.
18.30 «Хосусыйлаштыру: сораулар һәм җаваплар Гражданнарга һәм хезмәт коллективларына льготалар турында».
19.00 «Татарстан».
19.30 Әлли-бәлли-бәү.
19.40 ЮС сессиясендә.

ОСТАНКИНО КАНАЛЫ

6.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00 Яңалыклар.
6.20 Иртәнге гимнастика.
6.30 Иртә.
8.50 Мультфильм.
9.20 «Байлар да елый».
10.50 «Һәм дөньям түгелеп акты».
11.20 Балалар телевидениесе ассоциациясе.
12.20 «Галиҗәнап адъютанты». 2 серия.
13.45 «Опекун». Нәфис фильм.
13.55 «Узып баручы җәй чыңы». 1 серия.
15.25 Телемикст.
16.10 Блокнот.
16.15 Уолт Дисней тәкъдим итә.
17.05 Безнең музыкаль клуб.
17.45 Уңышка ничек ирешергә.
18.20 «...уналтыга кадәр һәм өлкәнрәкләргә».
19.10 «Байлар да елый».
19.55 «Китап сарае».
20.45 Тыныч йокы, нәниләр.
21.35 «Көл». 2 серия.
22.50 Кара тартма.
23.15 Футбол.

«РОССИЯ» КАНАЛЫ

8.00, 14.00, 20.00, 23.00 Хәбәрләр.
8.25 Эшлекле кешеләр заманы.
8.55 Буш вакыт.
9.10 «Ми ем Ватаным».
10.05 «Околесица» кабаресы.
11.05 Концерт.
11.40 «Театраль сәфәр».
12.35 Ретро.
12.50 «Санта-Барбара». 76 серия.
13.40 Крестьян мәсьәләсе.
14.20 Россия Конституция суды залыннан.
16.00 Бизнес: яңа исемнәр.
16.15 Мульти-пульти.
16.30 Христиан программасы.
17.45 Там-там хәбәрләре.
20.30 Санта-Барбара.
21.20 Конституцион суд залыннан.
21.40 РФ ЮС сессиясендә.
22.05 Футбол.
23.20 Футбол.
00.10 «Чуар чүлмәк» эстрада программасы.

Испаниянең «Панорама» атналыгы өч яшьлек Александро Видаль турында язып чыкты. Аның әнисе Мария Видаль болай дип сөйли: «Тууына әле өч ай гына иде. Ул инде мине гадәти булмаган сәләте белән гаҗәпләндерә башлады. Биләүдә ятканда ук Александро йөзгә кадәр санарга өйрәнде».

Алфавитны ул әнисе авызыннан бер тапкыр ишетүдә эләктереп ала, ә тиздән язарга да өйрәнә. Яшьтәшләреннән аермалы буларак, Александро кулына курчак та алмый, машиналар белән дә уйнамый, аның яраткан шөгыле ребуслар һәм башваткычлар чишү, Сервантесның «Дон Кихот»ын уку була. Малай әбисенең язу машинасы «серләре»нә дә төшенә. Хәзер исә укытучы җитәкчелегендә шунда диктантлар яза. Һәм әле ул тагын әти-әнисе язган хатлар һәм открыткаларны табып төзәтергә ярата. «Мин үзем җиде яшьтән эшли башладым. Мәктәптә укырга туры килмәде. Аның каравы, безнең Александро...—дип шатлана малайның әтисе (ул һөнәре буенча ташчы).—Александроның киләчәге зур булырына ышанам. Ата-ана өчен шатлык түгелмени бу».

БЕЛДЕРҮ

Коммуналь хезмәт күрсәтү бәяләре арту сәбәпле, «Норлатнефть» НГДУсы йортларында яшәүчеләрнең НГДУ торак-коммуналь хуҗалыгына шәхсән килеп исәп-хисап ясауларын сорыйбыз.

АДМИНИСТРАЦИЯ.

МӨХӘРРИР В. В. ИСХАКОВ.

Учредительләр: редакциянең хезмәт коллективы һәм халык депутатларының Октябрь район Советы.

Редакциянең адресы: 423000, Норлат шәһәре, К. Маркс урамы, 19. Телефоннар: мөхәррир 2—12—14, 2—22—81; мөхәррир урынбасары һәм советлар тормышы бүлеге 2—10—44; рус теленә тәрҗемә итү буенча мөхәррир урынбасары 2—14—16; чуваш теленә тәрҗемә итү буенча мөхәррир урынбасары 2—15—63; авыл хуҗалыгы бүлеге 2—10—44; яңалыклар һәм промышленность бүлеге 2—22—51; җаваплы секретарь, хатлар, массалар белән эшләү, радиотапшырулар бүлеге, бухгалтерия һәм реклама бүлеге 2— 18—67; фотокорреспондент 2—15—63.

Газетаның басылу сыйфаты турында типография директорына түбәндәге телефон белән мөрәҗәгать итәргә: 2-10-54.

Газетаны Фидания ХӘЙРЕТДИНОВА җыйды. Нина ТОЛМАЧЕВА верстка ясады. Клара БОБКОВА басты. Корректор—Зөлфия ВӘЛИЕВА.

Күләме—1 басма табак.

«Дуслык» газетасы атнаның сишәмбе, пәнҗешәмбе, шимбә көннәрендә чыга һәм рус, чуваш телләренә тәрҗемә ителә. Татарстан Республикасы информация һәм матбугат Министрлыгының Норлат.Октябрь типографиясе. Тираж 3751. Заказ 116.